

Anders kijken naar de werkelijkheid als revolutionair project

Is García Márquez' poëtische project in *Relato de un naufrago* overduidelijk politiek revolutionair van aard – hij keert zich openlijk tegen het regime door zijn waarheid als fictie af te doen; Cortázar's *Rayuela*, en dan zeker het hoofdstuk dat besproken werd, lijkt op het eerst zicht allesbehalve politiek getint. Het hoofdstuk (en bij uitbreiding de volledige roman) is echter wel revolutionair in de etymologische zin van het woord; het spel met *figure* en *ground* zorgt voor een cognitieve 'omwenteling'; en ook in de andere hoofdstukken morrelt de hele roman expliciet en met doorgedreven enthousiasme aan de grondvesten van de literatuur. Cortázar duidde het apolitieke, of toch tenminste politiek ambigue, karakter van zijn proza op de volgende manier: "Mi color y mi rumbo se perciben apenas se mira bien: cualquiera sabe que habito a la izquierda, sobre el rojo. Pero nunca hablaré explícitamente sobre ellos, o a lo mejor sí, no prometo ni niego nada".²³ Na de dood van Che Guevara uitte Cortázar zich echter met ongeziene vurigheid – en tot ergernis van sommige critici – als een politiek bevlogen schrijver die de Cubaanse revolutie in zijn werk verdedigde. Ook later, toen andere schrijvers van de Latijns-Amerikaanse, linksgeïnspireerde *Boom* zoals Mario Vargas Llosa, Octavio Paz en Carlos Fuentes zich na de zaak Padilla openlijk afkeerden van Fidel Castro's beleid in Cuba, bleven zowel Cortázar als García Márquez de Cubaanse revolutie trouw, wat hen door velen niet in dank werd afgenomen. Hun ideaal van artistieke en politieke vrijheid dat teruggevonden kon worden in Castro's revolutionaire ideologie, bleek sterk te verschillen van de sociale realiteit. Gek genoeg bleven beide heren het regime openlijk steunen. Die politiek enigszins vreemde houding neemt echter niet weg dat zowel Cortázar in *Rayuela* als García Márquez in *Relato de un naufrago* op overtuigende wijze aantonen dat er een zekere kracht schuilt in het revolutionair anders kijken naar werkelijkheid en fictie. Beide auteurs portretteren in hun werk "una realidad que no es la del papel sino que vive con nosotros [nosotros = inwoners van Latijns-Amerika]" ("een realiteit die niet van papier is, maar die met ons samenleeft").²⁴ Of zoals Gabriel García Márquez het ook nog zei: "El deber revolucionario de todo escritor es escribir bien" ("de revolutionaire plicht van elk auteur is goed schrijven"), waar hij aan toevoegt dat de ideale roman "no siempre conmueve a sus lectores por su contenido político y social, sino además, por su poder de penetrar la realidad; y mejor aún, si es capaz de hacer girar la realidad y así exponer su otra cara" ("de ideale roman grijpt z'n lezers niet alleen aan door zijn politieke en sociale inhoud maar bovendien door z'n kracht om de realiteit te doorgronden, en nog beter, als die in staat is om de realiteit om te draaien en zo haar andere gezicht te laten zien").²⁵ Dat blijkt duidelijk uit *Relato de un naufrago* en het vierendertigste hoofdstuk van *Rayuela*: de fictie van Cortázar en García Márquez is revolutionair in die zin dat ze de gave heeft om het 'andere gezicht van de werkelijkheid' (in de terminologie van García Márquez) of de 'twee tegenstelde gezichten van een ding' (in de bewoording van Cortázar) te tonen. In het geval van Cortázar's *Rayuela* draait de fictie de componenten van de werkelijkheid radicaal om door zowel gelezen tekst als gedachtestromen simultaan te representeren en zo de cognitieve participatie van de

²³ Blanco Amor, José. "Julio Cortázar" In *Homenaje a Julio Cortázar: variaciones interpretativas en torno a su obra*. Ed. Helmy F. Giacomani. New York: Anaya-Las Américas, 1972. p. 243

²⁴ García Márquez, Gabriel. "La soledad de América Latina." Discurso Premio Nobel. <http://sololiteratura.com/marquezdislasoledad.htm>

²⁵ Herrera, Roberto. "Gabriel García Márquez: el hombre". In *En el punto de mira: Gabriel García Márquez*. Ed. Ana María Hernández de López. Madrid: Editorial Pliegos, 1985. 345-356.

Tijl Nuyts (°1993) studeerde de bacheloropleiding Taal-en Letterkunde met als opties Engels en Spaans aan Kulak, Oxford Brookes University en de KU Leuven. Momenteel studeert hij de master westerse literatuur. Daarnaast schrijft hij proza en poëzie en publiceert in literaire tijdschriften zoals DW B, Schoon Schip en Gierik & NVT.

lezer te stimuleren. In García Márquez' *Relato de un naufrago* wordt het andere gezicht van de werkelijkheid naar de lezer gedraaid door pijnpunten die in de dictatoriale maatschappij naar de achtergrond verdrongen worden, ter discussie tentoon te stellen in de *figure*. Op die manier tonen beide heren de kracht van de literatuur om een *boom* teweeg te brengen die de blik van individu en maatschappij voor altijd verandert.

Bibliografie

PRIMAIRE LITERATUUR

Cortázar, Julio. *Rayuela*. Madrid: Ediciones Cátedra, 1984.

Cortázar, Julio. *Rayuela: een hinkelspel*. Trans. Barber Van De Pol. Amsterdam: Meulenhoff, 1973.

García Márquez, Gabriel. *Relato de un naufrago que estuvo diez días a la deriva en una balsa sin comer ni beber, que fue proclamado héroe de la patria, besado por las reinas de la belleza y hecho rico por la publicidad, y luego aborrecido por el gobierno y olvidado para siempre*. Barcelona: Tusquets Editores, S.A, 1970.

SECUNDAIRE LITERATUUR

Blanco Amor, José. "Julio Cortázar" In *Homenaje a Julio Cortázar: variaciones interpretativas en torno a su obra*. Ed. Helmy F. Giacoman. New York: Anaya-Las Américas, 1972.

Estefanía, Joaquín. "Gabo y la Escuela del Periodismo." *El País* 16/04/2014 http://cultura.elpais.com/cultura/2014/02/27/actualidad/1393523329_486998.html

García Márquez, Gabriel. "El argentino que se hizo querer de todos." *Revista de la Universidad de México*. 1 (2004): 13-15.

García Márquez, Gabriel. "La soledad de América Latina." Discurso Premio Nobel. <http://sololiteratura.com/marquezdislasoledad.htm>

"Gabriel García Márquez." *Contemporary Authors Online*. Detroit: Gale, 2014. *Literature Resource Center*. Web. 25 Aug. 2014.

Herrera, Roberto. "Gabriel García Márquez: el hombre". In *En el punto de mira: Gabriel García Márquez*. Ed. Ana María Hernández de López. Madrid: Editorial Pliegos, 1985. 345-356.

Janes, Regina. *Gabriel García Márquez: Revolutions in Wonderland*. Colombia: University of Missouri, 1981.74

King, John. "The Boom of the Latin American Novel". In *The Cambridge Companion to the Latin American Novel*. Ed. Efraín Kristal. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. 59-78.

Oviedo, José Miguel. *Historia de la literatura hispanoamericana. 4. De Borges al presente*. Madrid: Alianza Editorial, S.A, 2001.

Rivas, Hernández, Ascensión. "¿Ficción o realidad? El valor sociológico de *Relato de un naufrago* de Gabriel García Márquez." *Acta Literaria*. 42 (2011): 45-59.

Stockwell, Peter. *Cognitive Poetics: An introduction*. London and New York: Routledge, 2002.